

Expozice času ve Šternberku

Šternberk – od roku 1947, kdy byl ve městě založen podnik Chronotechna, je spojován s výrobou hodin. Nejen sběratelům a znalcům hodin je dobře známá značka hodinek Prim, které, v provedení náramkových, stolních nebo nástěnných, bylo možno nalézt téměř v každé domácnosti. Věhlas si vydobylo také muzeum hodin ve Šternberku, které ročně navštívilo až 60 tisíc návštěvníků.

Sláva města Šternberk, po desetiletí nazývaném „město hodin“, vzala za své po listopadu 1989 kdy výroba hodin a hodinek skončila. V roce 1999 zaniklo také Muzeum hodin na hradě a byla také definitivně ukončena výroba mechanických hodin.

Naštěstí se našli lidé, kterým se podařilo prosadit myšlenku na zřízení nového muzea. Dlouhých jedenáct let trvaly práce od návrhů až po samotné vybudování muzea, které vyvrcholilo 11. 11. 2011 v 11 hodin jeho slavnostním otevřením.

Přestavbou nevyužívaného domu v památkové zóně vzniklo zázemí pro unikátní sbírku, dokumentující vývoj způsobů měření času od slunečních až po atomové hodiny.

Obrázek 1 - Budova muzea ve Šternberku na ulici ČSA 19.

Prohlídková trasa Expozice času je tematicky rozdělena do 10 místností, které jsou vybaveny asi 250 exponáty ze sbírek Vlastivědného muzea v Olomouci, Národního technického muzea v Praze, Židovského muzea v Praze, Obuvnického muzea Zlín a dalších. Mezi velice zajímavé exponáty patří třeba atomové hodiny zapůjčené Královskou observatoří v Greenwichi.

Expozice času zahrnuje několik oborů od astronomie, fyziky, mechaniky přes chemii, estetiku a filozofii až po historii.

Prohlídka začíná v místnosti věnované astronomii. Procházíme modelem Stonehenge, 5000 let staré „observatoře“. Na nástěnných tabulích jsme prováděni sluneční soustavou a

seznámení s historií vzniku vesmíru od velkého třesku kdy vznikl i čas až po současnost. Díky názorným modelům získáváme představu nejen o čase a o rozměrech naší sluneční soustavy ale i o vzdálenostech ve Vesmíru. Na strop místností jsou pro dokreslení atmosféry promítané záběry z Vesmíru.

Obrázek 2 - Ukázky ze starých kalendářů různých kultur.

Nejstarším časovým cyklem je patrně střídání dne a noci, od kterého se odvíjí delší periody, které jsou základem kalendáře. U různých kultur se setkáváme s rozmanitými typy kalendářů odvozujícími začátek a délku měsíců a roku podle polohy Slunce, střídání Měsíčních fází nebo pohybu planet a hvězd. A právě kalendáři je věnována celá jedna místnost.

Obrázek 3 - Úvod ke slunečním hodinám.

Obrázek 4 - Sluneční hodiny.

Obrázek 5 - Armilární sféry.

Procházíme do místnosti věnované nejstarším časoměrným pomůckám. Od kolmo do země zapíchnuté hole, jejíž stín odráží pohyb Slunce po obloze, přes obelisk až po důmyslné sluneční hodiny je představen vývoj měření plynutí času.

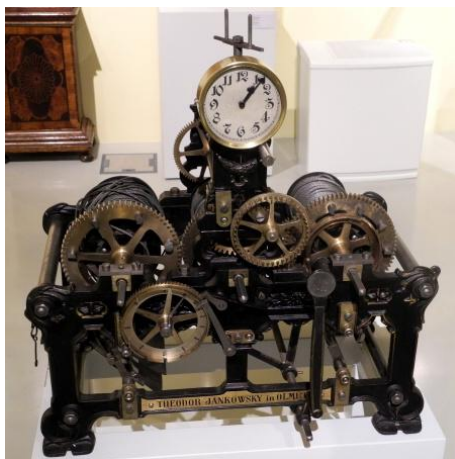

Obrázek 6 - Hodiny se zvukovou signalizací.

Kromě mnoha typů slunečních hodin jsou zde vystavené také hodiny měřící čas na základě rychlostí odkapávání vody, odhořívání svíce či oleje z lampy nebo dokonce z doby odsypávání písku. Již ze způsobů měření času je patrné jeho nevratné plynutí.

V expozici nejsou opomenuti ani filozofové a vědci zabývající se ve svých pracích fenoménem času. (Aristoteles, Ptolemaios, Mikuláš Koperník, Tycho Brahe, Kepler, Galileo Galilei, Isaac Newton, Einstein).

Přecházíme do druhého patra. V úvodní místnosti je návštěvník obeznámen s vývojem mechanických hodin. Jedinečnost expozice času je v její názornosti.

Obrázek 7 - Hodinový stroj věžních hodin.

Jsou zde zastoupeny hodiny věžní, nástěnné, stolní i stojací. A nechybí zde ani související exponáty jako třeba zvony, nebo funkční modely hodinových mechanismů, které si může návštěvník doslova osahat. Na dalším modelu si můžeme ověřit závislost délky kmitu kyvadla na jeho hmotnosti. Na velké obrazovce je pak zvědavý návštěvník seznámen s funkcí hnacích a převodových mechanismu včetně krokového mechanismu a oscilátoru. Na konci místnosti je replika čela Staroměstského orloje.

Obrázek 8 - Zajímavé typy nástěnných hodin.

Zajímavou vložkou jsou ukázky 250 zvuků zvonů a zvonkoher z různých kostelů a chrámů z audioboxu.

Obrázek 9 - Nahlédnutí do hodinářské dílny.

Po prohlídce kuriózních nástěnných a stolních hodin se dostáváme do hodinářské dílny, ve které se seznamujeme s nástroji a pomůckami dávných mistrů..

Jak jde lidstvo časem, mění se jeho zvyky. Mění se náš vzhled, oblečení, mění se i naše vnímání času. Viditelný je také odraz doby v umění, jak dokládají některé exponáty.

Obrázek 10 - Model označení nultého poledníku v Greenwichi.

S časem souvisí střídání dne a noci či ročních období. Zde se nemůže opomenout ani rozdělení obvodu Země na časové pásma pomocí poledníků, které se počítají od nultého poledníku procházejícího Královskou observatoří v Greenwichi. Jako názorná ukázka slouží model, který symbolizuje zemskou osu s rovníkem a poledníkem, jehož originál se nachází na nultém poledníku v Greenwichi.

Astronomie, jako věda dívající se proti proudu času do daleké minulosti je v expozici prezentována modelem Hubblova kosmického teleskopu. Toto oko do Vesmíru je také našim okem do minulosti Vesmíru a i klíčem k jeho porozumění.

V expozici elektrických a elektronických hodin nacházíme registrační hodiny pro evidenci kontroly objektů i takzvané píchačky, které mnozí znají z vrátnic podniků. Jsou zde kuchyňské elektronické hodiny nebo dokonce model cesiových atomových hodin, který byl zapůjčen Královskou hvězdárnou v Greenwichi.

Obrázek 11 - Orloj.

Obrázek 12 - Mechanické sluneční hodiny.

Koncepci výstavy, jejíž autorem je Ing. Ladislav Kopecký, jsem nadšen a nelituji jediné zde strávené minuty. Seřazení jednotlivých exponátů a přehledné doprovodné popisy jsou dobře srozumitelné a díky vhodně voleným interaktivním hrám a 3D modelům zábavné a přitažlivé.

Při opouštění expozice musím přiznat, že jsem také v zajetí času. Určitě se ale budu snažit, najít si čas k další návštěvě této jedinečné expozice.

Pro další informace doporučuji internetový odkaz na domovskou stránku expozice:

<http://www.expozicecasu.cz/>.

Jaromír Ciesla – V/MMXII